

FICHE:	Standaardisatie en interoperabiliteit in het onderwijs
Opsteller:	Frank Wardenier (IB)
Betrokken actoren:	DUO, SURF, EZK, BZK
<i>Woordvoeringslijn / line to take / samenvatting:</i>	Hoe zou je de Nederlandse probleemschets, behoefte en inzet kort verwoorden? (max 200 woorden, als laatste in te vullen).
Inhoudelijk doel:	
<p><i>Probleem/-wensanalyse:</i> wat is het probleem/knelpunt dat opgelost dient te worden? Welke beleidswens/ontwikkeling/ vooruitgang wil je realiseren? Hoe is deze te plaatsen in het overall NL narratief/hymn sheet?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Achtergrond: Om internationale ontwikkelingen in het onderwijs efficiënter en effectiever te maken, is het belangrijk dat standaarden, innovatieve ecoystemen en infrastructuur onderling kunnen samenwerken, oftewel interoperabel zijn. Interoperabiliteit is het vermogen van verschillende systemen, platformen en technologieën om samen te werken en effectief gegevens uit te wisselen. - Probleem: Als de interoperabiliteit goed functioneert, kan een instelling makkelijk en veilig gegevens delen met collega-instellingen en kan er goed digitaal worden samengewerkt. Interoperabiliteit helpt ook bij de flexibilisering van het onderwijs; een student kan eenvoudig onderwijsinformatie van buitenlandse instellingen raadplegen of zich bijvoorbeeld inschrijven voor een module buiten Nederland. Helaas is de huidige praktijk vaak anders, veel instellingen en studenten ervaren problemen omdat standaarden en infrastructuur niet interoperabel zijn. Interoperabiliteit wordt door ontwikkelingen op het gebied van digitalisering en flexibilisering steeds belangrijker. - Kennisdeling: Daarnaast hebben we er belang bij om de kennis die we in Nederland hebben opgedaan en via de NGF programma's gaan opdoen, bijvoorbeeld op het gebied van innovatieve ecosystemen en technische infrastructuur voor digitaal onderwijs, te delen met andere landen om bij te dragen aan breder gebruikte voorzieningen en standaarden om zo een grotere Europese markt van digitale leermiddelen te creëren. Nederland zal op Europees niveau daarom actief inzetten op het uitwisselen van informatie over de ontwikkelingen van nieuwe digitale technologieën met impact op het onderwijs, waaronder AI, en nationale beleidsinitiatieven gericht op digitalisering van het onderwijs, onder andere om bij te dragen aan schaalgrootte, <u>standaardisatie</u> en (EdTech) marktontwikkeling (en innovatieve ecosystemen). 	
Oplossing/aanpak:	
<p><i>Inhoudelijk:</i> wat zou een mogelijke oplossing/aanpak kunnen zijn? Waarom zou een oplossing of initiatief (deels) op het Europese bestuursniveau liggen (bijv. gelijk speelveld, opwaartse convergentie, alle lidstaten gedeelde uitdaging)? Is het te bereiken offensief of defensief (of heeft het elementen van beide)? Graag formuleren in termen van bereiken en/of vermijden! Graag ook een onderscheid maken tussen:</p> <p>(i) Inzet op korte termijn, door dit kabinet (i.c. dit jaar, en in 2024)</p>	

- (ii) **Lange termijn inzet**, ook onder volgende kabinetten, gedurende hele volgende Commissieperiode (eind 2024-2029)

Inzet op korte termijn (tot en met zomer 2024):

- **Bereiken:** De European Digital Education Hub die is gestart in het kader van het EU Actieplan Digitaal onderwijs 2021-2027, (EDEH: de open online samenwerkingsgemeenschap voor belanghebbenden op het gebied van digitaal onderwijs in Europa en daarbuiten), is begonnen met de ontwikkeling van een framework voor internationale interoperabiliteit in het hoger onderwijs. Voor Nederland is SURF nauw betrokken bij deze ontwikkeling (initiator werkgroep). Het traject bestaat uit drie fasen. Fase 1 liep tot november 2023 en resulteert in een ontwerparchitectuur voor interoperabele Europese hoger onderwijs infrastructuur op. Fase 2, geplande afronding in juni 2024, richt zich op de totstandkoming van een gestandaardiseerd kader.
- **Bereiken:** Capaciteitsopbouw van normalisatie expertise binnen en buiten de rijksoverheid is één van de drie speerpunten van de nationale normalisatieagenda (NNA). Dit sluit niet alleen aan bij de Europese strategie, maar ook bij de conclusies van de onafhankelijke evaluatie van de taakgerichte financiering voor het Nederlandse normalisatie instituut NEN. EZK vraagt daarom om begin 2024 juist op dit punt kritisch constructief mee te denken bij het formuleren van de NNA acties en de rol van OCW hierin.

Inzet op lange termijn (eind 2024 – 2029)

- **Bereiken:** In fase 3 van de interoperabiliteit EDEH wordt het definitieve 'Higher Education Interoperability Framework' uitgewerkt, inclusief praktische richtlijnen voor implementatie, onderhoud en beheer. Een framework is een belangrijke stap voor de internationalisering van het onderwijs. Want door afspraken te maken over standaarden en infrastructuur, realiseren we betere internationale interoperabiliteit van applicaties en systemen. De tijdlijn voor deze fase is nog niet duidelijk, maar zal vanaf juni 2024 in gang worden gezet.
- **Bereiken:** Het Europese Rolling Plan on ICT Standardisation, waarin ook een hoofdstuk over digital learning staat, wordt jaarlijks geactualiseerd. De voorbereiding op deze jaarlijkse actualisatie vond onlangs plaats, waarbij organisaties door het Nederlandse Forum voor Standaardisatie zijn gevraagd om hier naar te kijken. Vanuit het onderwijsveld is dit door betrokkenen bij de Standaardisatieraad en Architectuurraad van Edustandaard, en specifiek vanuit OCW/IB, OCW/Kennis, SURF en DUO gedaan. Het idee is om dit proces in de toekomst meer te structureren en hierbij van reactief naar proactief te bewegen.
- **Vermijden:** Op bepaalde vlakken loopt Nederland voorop (bijv. met het afsprakenstelsel Edu-V). We hebben in het verleden bepaalde keuzes gemaakt bij het ontbreken van stevigere Europese richting op dit vlak, en we willen niet dat er nu Europees/internationaal afspraken worden gemaakt die tegen onze ingestoken richting in gaan. We moeten voorkomen dat de voorsprong zich tegen ons keert en er in later verband Europees/internationaal een andere kant op wordt gevaren die samenwerking, datadeling etc. voor ons bemoeilijkt (en dus zorgt voor mindere interoperabiliteit).
- **Bereiken:** We willen de Nederlandse standaarden/afspraken/inrichtingen Europees te delen (en bij voorkeur te laten omarmen), en in Europees verband tot standaardisatie en interoperabiliteit te komen, zodat in het vervolg ook aan de voorkant voor trajecten helder is tot welke standaarden, interoperabiliteitseisen, etc. zij zich moeten verhouden.

Instrumenteel: wat voor **instrument** is nodig om een stap vooruit te zetten (bijv. wetgevend, soft law zoals (Raads-)aanbevelingen; of betere afstemming en delen van best practices tussen lidstaten?)

- **Wetgevend:** Op 13 november 2023 bereikten de Raad en het Europees Parlement een voorlopig politiek akkoord over het voorstel voor een verordening Interoperabel Europa (Interoperable Europe Act). Er zullen nog een aantal bijeenkomsten plaatsvinden om tot een definitief akkoord te komen.
- **Wetgevend:** Op 23 februari 2022 heeft de Commissie een voorstel gedaan tot een Europese Dataverordening (Data Act). Het Bureau Forum Standaardisatie heeft hiervan een korte analyse gemaakt. De belangrijkste observatie van de analyse is dat Europese wetgeving raakt aan

interoperabiliteit en open standaarden, maar dat de wetteksten vaak redelijk abstract zijn omschreven en vragen om nadere operationalisering. Voor een deel ligt deze taak bij de Europese Commissie, maar ook op nationaal niveau moet er soms een doorvertaling plaatsvinden. Het Forum zou beleidsdepartementen kunnen helpen met de appreciatie van EU-wetgeving in ontwikkeling (input voortraject) en bij het doorvertalen van geadopteerde EU-wetgeving naar concrete acties.

- **Soft law:** Nederland heeft in de onderhandelingen over de Raadsaanbeveling digitaal onderwijs / digitale vaardigheden conform onze instructie punten ingebracht voor het onderwijs comité van 5 juni jl., schriftelijke input 12 juni; en het BNC fiche "*Beide voorgestelde Raadsaanbevelingen kijken vooruit naar wat er in het onderwijs ontwikkeld zou moeten worden en welke innovaties gestimuleerd moeten worden. Het kabinet zal in dat kader pleiten voor meer aandacht voor cybersecurity en het borgen van privacy en publieke waarden alsmede het bevorderen van standaardisatie en interoperabiliteit, aangezien dit in de digitale transformatie steeds belangrijker vraagstukken worden.* [PM: resultaat]
- **Soft law:** Tijdens de tweede bijeenkomst van het High Level Forum on Standardization van de Europese Commissie op 30 november tekende Nederland, onder leiding van het ministerie van EZK, met 52 van de 55 andere Forumleden en Eurocommissaris Thierry Bréton een verklaring voor versterking van normalisatieopleidingen en kennis van normalisatie en standaardisatie in de Europese Unie. De pledge is vrijwillig en bedoelt als een belangrijk signaal: normalisatie expertise is cruciaal in de groene en digitale transitie. Een goed werkend normalisatiesysteem is een randvoorwaarde voor goed werkende markten. De pledge is tot stand gekomen door een voortrekkersrol van de TU Eindhoven en biedt lidstaten en organisaties handvatten bij de uitvoering van de Europese normalisatiestrategie. De Europese normalisatiestrategie ziet op een betere afstemming tussen normalisatie en Europese beleidsprioriteiten. De acties ter invulling van de pledge sluiten zeer goed aan bij de speerpunten van de Nationale Normalisatie Agenda, die op dit moment door MC en DEIZ (EZK) wordt opgesteld in samenwerking met alle andere ministeries.

Timing en milestones: welke signalen zijn er dat op dit onderwerp/thema de komende periode **initiatieven** genomen zullen (moeten) worden? Zijn er specifieke **momenten** in de komende periode wanneer beïnvloeding wenselijk is (bijv. een evaluatiemoment, afloop van een programma)?

- Interne besluitvorming binnen de Commissie ter voorbereiding op de **volgende Commissieperiode 2024-2029** (tot medio juli 2023)
- Voorbereiding **Strategische Agenda van de Europese Raad** voor de volgende wetgevende periode na de EP-verkiezingen van juni 2024 (najaar 2023-zomer 2024).
- **Europese onderwijsruimte (EEA)**, inclusief prioriteit digitalisering en qua governance werkgroep DELTA (evaluatie EEA is voorzien in 2025, voor de programmering van samenwerkingsprioriteiten voor 2025-2030).
- **Erasmus+ programma 2021-2027** (vaststelling jaarlijks werkprogramma, voor 2025 zal dit voorjaar 2024 zijn, tussentijdse evaluatie van het gehele programma ook in 2024). Ook het Digital Europe programma 2021-2027 kan relevant zijn.
- **Actieplan digitalisering onderwijs 2021-2027.** In 2024 zal de tussentijdse evaluatie van het EU Actieplan voor digitaal onderwijs (2021-2027) op de agenda staan. Dit is een moment om op het gebied van standaardisatie / interoperabiliteit een analyse te maken van lopende werkzaamheden en mogelijkheden voor nieuwe initiatieven.

Lessons learned en evidence: is het onderwerp/thema helemaal nieuw of in het **verleden reeds aan de orde gekomen**, of zijn er vergelijkbare casussen waar lessen van te leren zijn? En valt er te putten uit bestaande studies van de Europese Commissie en studies en initiatieven van de OECD, Raad van Europa, UNESCO?

- Interoperabiliteit is een betrekkelijk nieuw thema, dat door ontwikkelingen op het gebied van digitalisering en flexibilisering steeds belangrijker wordt.
- Rolling Plan in ICT Standardisation: De conclusie hierbij is dat het rolling plan niet echt een plan is, maar meer een overzicht biedt. Het is daarbij de vraag of verschillende initiatieven van elkaars bestaan weten, zoals digital credentials enerzijds en digital skills anderzijds. Positiever geformuleerd kan dit

plan bijdragen aan een goed overzicht en het creëren van de gewenste verbinding voor en richting van de verschillende betrokkenen. Verder ontbreken er ook een aantal ontwikkelingen in het overzicht, zoals bijvoorbeeld Europass, en de gelegde link met digitale identiteiten is nog onvoldoende. Vanuit de Standaardisatieraad en Architectuurraad van Edustandaard is geconstateerd dat er ook zaken aan de orde komen waarvoor in Nederland nog geen structureel proces is geregeld.

Beïnvloeding / krachtenveld:

Toolbox EU beïnvloeding: welke concrete stappen worden beoogd om de Nederlandse inzet te realiseren? (denk aan non-paper; voorzitterschapsagenda; AOB-punt Raad; evenement; EP; consultatie; etc.)

- PM

Interdepartementaal & uitvoering: welke andere ministeries zijn betrokken bij de beleidsvorming rond dit thema? Waarom, en waarvan moeten zij overtuigd raken? Welke uitvoeringsorganisaties (zoals bijv DUO, Onderwijsinspectie, etc.) zouden eventueel betrokken moeten worden?

- Ministeries van BZK, EZK en J&V als ministeries die het nauwst betrokken zijn bij digitalisering. Interoperabiliteit en standaardisatie is een onderliggend vraagstukken aan elk digitaliseringsinitiatief, waar BZK en EZK als trekkende ministeries bij betrokken zijn.
- Bij de recente uitvraag voor het ICT Rolling Plan on ICT Standardisation heeft SURF een coördinerende rol vervuld.
- BZK en EZK zijn verantwoordelijk voor de herziene eIDAS verordening en de EDI wallet die daaruit voortvloeit. In de uitvoering is dit onderwerp erg relevant voor DUO. DUO en Surf vertegenwoordigen Nederland in de Large Scale Pilots die momenteel voor de wallet zijn opgezet.

Politieke gevoeligheid nationaal: is er sprake van (recente) Kamermoties m.b.t. dit thema/onderwerp, of hebben er discussies plaatsgevonden in Kamerdebatten die relevant zijn om mee te nemen?

- De meest recente politieke discussie op het vlak van standaardisatie heeft plaatsgevonden in het kader van de herziene eIDAS verordening.¹ Hierbij werden er zorgen geuit over de privacy van burgers, transparantie van de ontwikkeling van de wallet, gegevensbescherming en het algemene vertrouwen in gestandaardiseerde oplossingen. In de Large Scale Pilots zullen deze zorgen geanalyseerd worden voor de onderwijssector.
- Ook vanuit de zorg is er in 2023 een Kamerbrief verstuurd over standaardisatie van gegevensuitwisseling tussen lokale, regionale en landelijke instellingen. Hierbij is de conclusie dat standaardisatie van zorgdata essentieel is, maar dat een overkoepelend vertrouwensmodel randvoorwaardelijk is.² Ook in de OCW-sectoren zullen afwegingen gemaakt moeten worden over transparantie, privacy, informatiebeveiliging en gegevensuitwisseling.

Maatschappelijk krachtenveld: welke spelers / stakeholders / veldorganisaties zijn belangrijk om te betrekken bij beleidsvorming rond dit thema? Waarom, en waarvan moeten zij overtuigd raken?

- Onderwijsveld via de Informatiekamer: op 20 juni 2024 staat het onderwerp governance op standaarden (stand van zaken, afspraken, en een presentatie van het Platform Internet Standaarden) op de agenda. Daarnaast vormt digitale identiteit al meerdere jaren een onderwerp van aandacht voor de Informatiekamer (meest recent november 2023). De Informatiekamer heeft onderschreven dat de

¹

² Kamerstukken 27529, nr. 293.

samenhang op het vlak van standaardisatie en interoperabiliteit in beeld moet worden gehouden en dat de Informatiekamer ook op dit vlak gebruikt kan worden als escalatiekanaal.

Europees krachtenveld: welke likeminded **lidstaten** kunnen we mee optrekken? Wie zijn de belangrijkste spelers op dit thema/onderwerp en welke Europese instellingen dienen we te beïnvloeden? Wat is de inschatting rond de Europese politieke haalbaarheid van het idee/de oplossing?

- PM

Belemmeringen:

Anticiperen: welke obstakels liggen op de weg van de te bereiken oplossing? En welk handelingsperspectief hebben we t.o.v. die mogelijke belemmeringen?

- Momenteel zijn er nog weinig afspraken gemaakt en ontbreekt er een internationaal raamwerk op onderwijsvlak. In de European Digital Education Hub wordt dit momenteel uitgewerkt.
- Hier is alleen geen deadline voor en zal niet leiden tot een wettelijk kader.

[Kunstmatige Intelligentie en de rol van standaardisatie | MT Integraal](#)